



Konstantinas Jablonskis

Lietuvių istorikas, Lietuvos teisės istorijos tyrinėtojas, profesorius. Gimė 1892-08-23 Mintaujoje (dabar Jelgava), Latvijoje. Mirė 1960-07-28, palaidotas Vilniuje.

1909 m. baigė Panevėžio gimnaziją. 1909–1911 m. studijavo Psichoneurologijos institute Sankt Peterburge, 1911–1916 m. – Maskvos universiteto Teisės fakultete. 1918 m. vasarą grįžo į Lietuvą. 1919 m. pradžioje marionetinės V. Kapsuko bolševikų vyriausybės paskirtas Centrinio istorijos archyvo vedėjo pavaduotoju. 1919 m. iš Lenkijos karinių dalinių užimto Vilniaus pasitraukė į Kauną. Dirbo Lietuvos teisingumo ministerijoje (rengė įstatymų projektus), 1919–1921 m. redagavo „Vyriausybės žinias“. 1919–1936 m. – Valstybės archeologijos komisijos narys, 1930–1935 m. – pirmininkas. Gelbėjo apleistas bibliotekas, paveikslus, archyvinę medžiagą, rūpinosi iš TSRS atgauti Lietuvos Metriką. Su grupe istorikų 1929 m. Kaune įsteigė Lietuvos istorijos draugiją. 1933 m. baigė Vytauto Didžiojo universitetą, nuo 1935 m. dėstė jame, iki 1938 m. dirbo teismuose, nuo 1940 m. – Vilniaus universiteto Teisės fakultete; profesorius (1941). 1938–1940 m. – Valstybės Tarybos narys. 1940–1941 m. – LTSR Centrinio archyvo Pažaislyje direktorius. 1941 m. balandžio 25 d. įsteigus LTSR MA Istorijos institutą, tapo pirmuoju jo direktoriumi (iki 1943 m.), nuo 1945 m. – vyresnysis mokslo darbuotojas, nuo 1958 m. – sektoriaus vadovas. Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys (1956).

K. Jablonskio didelį mokslinį palikimą sudaro straipsniai, paskaitų studentams tekstai, keli stambūs istorijos šaltinių rinkiniai ir gausybė archyvinių dokumentų nuorašų, išrašų. Tiesioginis indėlis į istorijos mokslą – straipsniai socialinių santykių ir kultūros klausimais, daugiausia XVI amžiaus. Nuo kitų istorikų ir filologų rašinių jo straipsniai skyrėsi šaltinių priedais, argumentuojančiais bet kurį svarbesnį jo teiginį.

Rinkinyje „Lietuvių kultūra ir jos veikėjai“ (1973) surinktos K. Jablonskio studijos apie rašomosios lietuvių kalbos plitimą ir Katalikų Bažnyčios įtaką šiam procesui, pateikta naujų duomenų apie žymiausius senosios Lietuvos kultūros veikėjus, „Istorija ir jos šaltiniai“ (abu sudarė V. Merkys; 1979) paskelbti XIII a. vidurio – XV a. pradžios Lietuvos, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teisės istorijos, archeografijos, diplomatikos tyrimai. Vienas iš „LTSR istorijos“ (t. 1, 1957) autorių. Parengė istorijos šaltinių publikacijas: „XVI a. Lietuvos inventoriai“ (1934), „Lietuviški žodžiai senosios Lietuvos raštinių kalboje“ (d. 1, 1941; paskelbė kelis šimtus žodžių, lietuviškų terminų, daugiausia iš XVI–XVIII a. dokumentų), „Lietuvos inventoriai XVII a.“ (su M. Juču, 1962), „LTSR istorijos šaltiniai“ (su kitais, t. 1, 1955), „Lietuvos valstiečių ir miestelėnų ginčai su dvarų valdytojais“ (d. 1, 1959; suredagavo d. 2, 1961), „Raganų teismai Lietuvoje“ (su R. Jasu, 1987). Spaudai parengė P. Pakarklio sudarytą dokumentų rinkinį „Prūsijos valdžios gromatos, pagraudenimai ir apsakymai lietuviams valstiečiams“ (1960).

Žymi K. Jablonskio archeografinių darbų dalis liko nepaskelbta ir dabar saugoma Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos Rankraščių skyriuje. 1964 m. Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka gavo akademiko Konstantino Jablonskio knygų ir rankraščių rinkinį. Pagerbiant šviesų mokslininko ir turtingos asmeninės bibliotekos savininko atminimą 1968 m. buvo įsteigtas memorialinis akademiko Konstantino Jablonskio fondas, iki šiol saugomas bibliotekos Retų spaudinių skyriuje.

1958 m. K. Jablonskiui suteikta LTSR valstybinė premija.

Parengė

LMA Organizacinio skyriaus vyriausioji specialistė

Valerija Paškauskienė

Naudoti šaltiniai:

LMA archyvas, Asmens byla.

Merkys, Vytautas. Konstantinas Jablonskis. Visuotinė lietuvių enciklopedija.

Nuotrauka iš LMA Vrublevskių bibliotekos fondo.